אין זיך נומ׳ 31 יאַנואַר 1937

וואָס אַ פעליעטאָניסט קאָן אַלץ פאַרדריסן

פאַרגינען מיר דער דאָזיקער מעי וועסט דעם האַלבן מיליאָן דאָלאַר, וואָס זי מאַכט יעדן יאָר, אַבער פאַרדריסן פאַרדריסט אונדז דער אייסעק פון אַן אַנדער שטאַנדפונקט. עס פאַרדריסט אונדז, וואָס זי מאַכט די גרויסע סומען געלט ניט דערפאַר, וואָס זי האָט אַ גוטן קאָפּ אויף די פּלייצעס, נאָר דאַווקע דערפאַר, וואָס זי האָט — פאַרקערט! . . .

צ. ה. רובינשטיין, „טאָג", יאַנואַר 9.

רעפלעקסיעס

וועגן איינעם אַ דורכפאַל

אין די אַמעריקאַנער זשורנאַלן רעדט מען אין דער לעצטער צייט אַסאַך וועגן פּאַרטייאישקייט (אָדער אומפּאַרטייאישקייט) און קונסט. בלויז אין פאַרלויף פון אַ פּאָר וואָכן האָב איך געלייענט אַרטיקלען פון קאַלווערטאָן וועגן דעם טראַגי־קאָמישן איינפלוס פון סטאַליניזם אויף ליטעראַטור (אין „סאַטורדעי רעוויו אָוו ליטעראַטיור"); וועגן דעמזעלבן איניען פון עדמאָנד ווילסאָן און מאַלקאָלם קאַולי (אין „ניו ריפּאָבליק"); וועגן קונסט פאַר קונסט (אין אַן אַנדער נומער פון דעם „סאַטורדעי רעוויו") און אַזוי ווייטער.

אין אידיש קומען בכלל פאַר ווייניק דיסקוסיעס וועגן ליטעראַטור, ספּעציעל לעצטנס. ווער האָט עס געדולד? ווי האָט אַמאָל אַ כאָשעווער אידישער שרייבער געזאָגט: ס'איז אַזוי אויך שווער צו לעבן. ווען איך האָב מיט אַ פּאָר וואָכן צוריק געלייענט אין דער „פרייער אַרבעטער שטימע" אַ פעליעטאָן פון אַלסי'ן, וואו נייקייט און ריכטונגען זענען נאָכאַמאָל מיט דערפאָלג אויסגעלאַכט געוואָרן, האָב איך זיך אַפילו אַביסל פאַרכידעשט. וואָס ווידער פלוצלונג? האָט מען דען שוין ביי אונדז נישט „איינמאָל פאַר אַלעמאָל" אָפּגעפּאַסקנט, אַז ריכטונגען — שמיכטונגען?

איך מיין, אַז עס וועלן זיך געפינען ווייניק מענטשן, וואָס וועלן איינשטעלן דאָס לעבן מיך צו באַקעמפן, ווען איך וועל זאָגן:

דאָס וואָס הייסט מאָדערניזם אין ליטעראַטור, איז אין אידיש אַ גרינטלאַכער דורכפאַל.

איך מאַך נישט קיין פאַרגלייכן און זאָל מען מיך נישט כוישעד זיין, אַז איך לייד פון עפּעס אַ באַזונדערן רעספּעקט פאַר דער גויאישער גאַס. דאָרטן אויף די שליאַכן פון דער אַמעריקאַנישער ליטעראַטור איז גאָרנישט אַלץ אַזוי פויגל־דיק, שפּריצט נישט אַלץ מיט טאַלאַנט און גייסט. עס איז דאָרט אין אַ זייער גרויסער מאָס נישט פיל בעסער, ווי אין אידיש. דאָך וואָלט געווען נישט ריכטיק צו פאַרמאַכן די אויגן אויף דעם בילעק, וואָס איז פאָרט פאַראַן. לויט טאַלאַנט האָבן מיר זיכער אי אַ קאַלווערטאָן, אי אַן עדמאָנד ווילסאָן, אָדער אַ דזשיימס ט. [illegible] — עפּעס נאָך מיט אַ שמיציק אַרויף. מוט, זעלבשטענדיקייט ווייזן מיר אָבער אַרויס אַסאַך ווייניקער. איך וויל זאָגן דערמיט, אַז דאָרטן ווערן ווייניקסטנס פון צייט צו צייט אויפגעהויבן ליטעראַרישע פראַגן אי פאַר סע, אי אין [illegible] טייכעס צום צאַפּלדיקן אַרום. מען פילט דערביי פאַראַנטוואָרטלעכקייט, [illegible] אויך אַ גרייטקייט דורכצוטראַכטן אַן איניען און אַרויסזאָגן אַ מיינונג — [illegible] פאַר די אָדער יענע מאַכטהאָבנדיקע, אָן מוירע פאַר אויטאָריטעטן. [illegible] און זעסט פאַר זיך אַ מאָדערנעם מענטש, וואָס פאַרשטייט די נייטיקייט

אַ רעוויזיר צו טאָן אַן אויטאָריטעט, ביי אים אַראָפּצונעמען עטלאַכע איבערגע־טריבענע צאָל פון זיין צוגעפּראַוועטער פיגור.

אין אידיש פילט זיך דאָס אַסאַך ווייניקער. דער פאַקט איז, אַז ביי אונדז זענען געוויסע עטאַבלירטע, נאָר היבש פאַרוועלקטע רעפּוטאַציעס לעצטנס נישט שוואַכער נאָר שטאַרקער געוואָרן. מיט אַ צען — פופצן יאָר צוריק האָבן זיך אַפילו באַשטימטע טראָגנען אָנגעהויבן צו שאָקלען. דער נייער גאַנג אין דער ליטעראַטור גופא האָט פּאָשעט אויפגעדעקט, אַז דער אָדער יענער איז אַ צוריקגע־שטאַנענער, באַגרעניצטער מענטש, פאַרשטייט ווייניק פון דעם, וואָס קומט פאָר פאַר זיינע אויגן אין דער ליטעראַטור.

אָבער דאַווקע אין די סאַמע לעצטע יאָרן איז די אַלטמאָדישקייט געוואָרן ביי זיך מער טאַקיף. צו עטלאַכע פון פריער באַפעסטיקטע שטולן זענען צוגעקומען נאָך אַ פּאָר — אויב מעגלאַך נאָך מער אַלט־פרענקישע, נאָך ווייניקער באַרופענע צו שטיין אויף ליטעראַרישע פיס, אַזוי צוזאָגן. און די מיינונגען, וואָס קומען פון דאָרטן — ס׳איז פריקרע צו רעדן. אויב עס איז נישט גאָלע פערזענלאַכע כעשבוינעס (און עס איז אָפט זייער און זייער), איז עס אַמאָראַצעס פליוס אַ זעלבסטזיכערער פיף־פאַף, אַז עס באַפאַלט אַ טיפער אומעט.

ווען מען זאָל וועלן אונטערזוכן די אורזאַכן, וועט מען זיך קוידעסקאָל אָנ־שטויסן אין דעם סטאַליניסטישן קורס, וואָס האָט פאַרכאַפּט היבשע עטלאַכע גובערניעס פון דער אידן־מעלוכע.

די סטאַלין־לייט, פאַרשטייט איר מיך, זענען געוואָרן רעספּעקטאַבל. אין זייער 77טער איבערקיליעגיש פּייפן זיי שוין אויף פּראָלעטאַרישקייט און האַלטן שטאָל און אייזן פון פאָלקישקייט. דאַרף מען האָבן מיט ווערמען צו בויען פאָלקס־פּראָגנטן זוכט מען „קויכעס" אויף דער אַלגעמיינער „קליינבירגערלאַכער" אידישער גאַס. קיין פרינציפּן שפּילן דאָך נישט קיין ראָליע. אויך מיר אַ דאַי־גע ! נישט לאַנג געטראַכט — האָט מען זיך געגעבן אַ כאַפּ צו די, וואָס האָבן זיך אַזוי צי אַנדערש „א י נ ג ע אָ ר ד נ ט" ביי די קליינבירגער. קיין כילעק נישט ווער און וואָס, אַבי אַ שטיקל רעפּוטאַציע. טאָמער איז די רעפּוטאַציע אַביסל פאַרלעגערט געוואָרן, איז אויך נישט קיין לאַך אין הימל. מען קאָן די פאַרלעגערטקייטן אַראָפּנעמען פון די פּאָליצעס, זיי אַ באַרשט טאָן אַהין און אַהער, זיי אַרומפּוצן אַביסל — און ס׳איז דאָ ווערמען איינצולאַדן אין פאַרשידענע קאָמי־טעס, אַריינשטעלן אין דעלעגאַציעס, מאַכן פאַר אומפּאַרטייאישע פאָרשטייער, אַראַנ־זשירן סימפּאָזיומס. ווער וויל עס געדענקען וואָס מען האָט געשריבן נעכטן־איערנעכטן ? אַבי היינט זענען אַלע די, אויף וועלכע מען האָט אָט־ערשט אויס־געגאָסן די מיעסטע טיילן פון דעם ווערטער־בוך — „כאָשעווע, אָנגעזעענע פאַר־טרעטער פון דער אינטעליגענץ, פון אידישן פאָלק".

אינגאַנצן זעלבסטלאָז איז דער פּראָצעס אויך נישט. ס׳האָט געווירקט דערביי אַ געזונטער, ווי מען זאָגט עס, עגאָאיזם. די עטאַבלירטע רעפּוטאַציעס פון פּראָלעטאַרישן לאַגער האָבן זיך אויך אָנגעהויבן צו פילן אַביסל אי צעשאָקלט, אי פאַריאָסעמט. די אייגענע דאַלעד־אַמעסדיקייט האָט אַנגעהויבן צו דריקן. ווי לאַנג איז דער שיר צו זיין מאַרטירער, און נ י ש ט גיין אין קאַפּ־ראַיאַל? פאַרוואָס נישט אויסברייטערן די פּעריפעריע און פאַראייניגס פאַרשטאַרקן די אייגענע פּאָזיציעס מיט קליינבירגערלאַכע אַפּלאָדיסמענטן ? „לעבן אונד לעבן לאַסען".

ווי די זאַך זאָל נישט זיין : אַסאַך פון די אָפּבליאַקירטע פּראָמינענצן ביי די „קליינבירגער" האָבן זיך אָנגעהויבן נישקאָשע נעמען ערנסט. אַז דער „פּראָלע־טאַריאַט" אַליין רופט זיי, צאַצקעט זיך מיט זיי ! אַזויערנאָך זענען זיי געוואָרן שטאַרקער ביי זיך. מיר זענען נאָך באָרכאַשעם דאָ, אָהאָ, נאָך אַ מין ! מיר האָבן געזיגט ! און דערפאַר וועלן מיר לערנען באָלעק מיט די, וואָס האָבן דערוועגט

זיך אַרויסצורופן צווייפל אין אונדז. וואָס מאָדערניזם, ווען מאָדערניזם ? אינג־לישע שטיק, נאַרישע שקאָצעריי ! די סטאַלין־לייט גופא זענען אויך קעגן די „מאָדערנע שטיק".

נאָר עס איז דאָ נאָך אַן אורזאַך, אַכוץ דעם סטאַליניזם, עפּשער אַ טיפערע אורזאַך, פאַרוואָס דער מאָדערניזם איז אַ דורכפאַל. ער, דער מאָדערניזם, האָט ביכלאַל געלאָזט צו קורצע וואָרצלען אין אונדזער באָדן. מיט אַ 15 יאָר צוריק, ווען ס׳איז נאָך געווען אַ נייס, מאָדע, האָבן אַסאַך — אייגנטלאַך ווער נישט ? — אָנגעהויבן פלירטעווען מיט מאָדערניסטישקייט. איז דער בלענד פון דער נייקייט אַוועק, און אָביעקטיוו האָבן אָנגעהויבן בלאָזן אַנדערע ווינטן — טאָ אויף וועל־כע טישעראָנצע קאַפּאָרעס דאַרף מען „דאָס" אינגאַנצן ?

האָט מען טאַקע ווידער אָנגעהויבן צו זען לידער, וואָס אין לויזקייט פון פאָרם, אין שלאַבעריקייט פון ריטם און אויך אין טראַבדיקן אינהאַלט קאָן מען זיי פאַרגלייכן נאָר מיט דער פאַר־ראַזענפעלדישער עפּאָכע. אַפילו מענטשן, וואָס פריער וואָלטן זיי געמיט זיך אויף אַ פערז, האָבן עס איצט אַוועקגעוואָרפן. אַז אַלץ קאָן אָפּגיין גלאַט. זאָלן זיך מיט „פאָרמען" פאַרנעמען די יאָלדן, וואָס ווילן נישט וויסן, אויף וועלכער זייט דאָס ברויט איז באַפּוטערט. פון אוטיליטאַ־ריסטישן שטאַנדפּונקט, מוז מען מודע זיין, איז אַזאַ צוגאַנג גאַנץ פאַרשטענדלאַך. וואָרן ווער קוקט זיך טאַקע אַרום אויף דעם, ו ו י מען שרייבט ? מעגסט אויפטאָן כ׳וויים וואָס און עס וועט נאָר געבן די געלעגנהייט עפּעס אַ ליטעראַ־רישן „וואָוילניונג" צו פאָרן נאַשפּיץ, און עס וועט זיך שטענדיק געפינען דער צאַדיק, וואָס וועט פון ריינסטער צידקעס פּאַטשן בראַוואָ. קעגן מאָדערניזם אין דער ליטעראַטור קאָן מען בעעמעס אָרגאַניזירן דעם פילזייטיקסטן פאַראייניקטן פראָנט.

נאָר וואָס איז מאָדערניזם ? איז קעדאַי אייבצוליגן וועלטן פאַר אים ?

ס׳איז זייער אַ ברייטע טעמע. דאָ קאָן איך נאָר פּרואוון זייער קורץ, זייער ראָשע־פּראָקעמדיק צו ענטפערן.

דער אויסקוק, וואָס נעמט אַריין — יעדנפאַלס ז ו כ ט אַריינצונעמען — די גאַנצע דערגרייכטע דערפאַרונג פון דער מענטשהייט, דאָס געענדערטע בילד פון דער וועלט, די דעראָבערונג פון דער וויסנשאַפט — פון דער אַסטראָ־פיזיק ביז, לאָמיר אָנכאַפּן, פּסיכאָאַנאַליז — דאָס איז מאָדערניזם. אַ שרייבער מוז זיך פאַרוועבן דערמיט, אַנדערש איז ער פּראָווינציעל, מעג ער וואוינען אין פאַריז אָדער ניו־יאָרק, זיינע ווערק — פאַלש, אומוויכטיק און אומאינטערעסאַנט, מעגן זיי קאַנדידירן פאַרן נאָבעל־פּרייז. דער מאָדערניזם פאַרניינט דעם עמאָציאָנאַליזם, וואָס, קאָנסעקווענט דורכגעפירט, ברענגט ער צו מיסטיפיקאַציע און צו פּאָשעטער רעאַקציע. (דער נאַציזם און ראַסיזם איז קינסטלעריש גערעדט עמאָציאָנאַליזם ביז זיין לאָגישן לעצט־פּונקט — אין אַ וועלט פון הויך־אינדוסטריע, הויך־מעכניק, עראָפּלאַנען, ראַדיאָ. נישט אומזיסט מאַכן די נאַצישע קינסטלער דעם דיכטער סטעפאַן געאָרגע וואָס האָט זיך מיט אַסאַך געפיל „פאַרטיפט" אין גער־מאַנישן אורוואַלד, פאַר זייער פאָרלויפער, כאָטש געאָרגע אַליין וואָלט זיך מיס־מאָמע צוריקגעשראָקן פון דער נאַצישער פּראַקטיק).

דאָס אייגענע אין אַ היבשער מאָס מיטן ראַציאָנאַליזם, וואָס האָט זיך גע־פּאָסט פאַר דעם 18טן יאָרהונדערש, און וואָס האָט אין 20טן יאָרהונדערט מעגלאַך געמאַכט ביים פוטוריסט מאַרינעטי צו אינדאָרסירן מוסאָליניס פאַשיזם.

אָפּשפּריצונגען פון ראַציאָנאַליזם אין דער קונסט קאָן מען צום באַדויערן געפינען אַפילו אין אומגעריכטע ערטער. די באַציאונג פון אַסאַך סאָציאַליסטן צו קונסט טראָגט אין זיך ריין־ראַציאָנאַליסטישע עלעמענטן.

מאָדערניזם, ווי איך פאַרשטיי אים, איז אי אַנטי־עמאָציאָנאַליסטיש, אי אַנטי־ראַציאָנאַליסטיש. ער איז אין ערשטע ריי אַן א י נ ט ע ל ע ק ט ו ע ל ע

שיטע, וואָס וויל פילן אָבער ניט וויניקער—וויסן. מאָדערניזם איז געוויינלאַך נישט אַפּאָליטיש און קאָן נישט „פייפן" אויף רעוואָלוציע. דער מאָדערניזם נעמט אָן די פּראָלעטאַרישע רעוואָלוציע, ווי אַ נויטווענדיקייט, ווייל זי מיינט העכערע און אַלץ העכערע פאָרמען פון עקאָנאָמיק, טעכניק, געזעלשאַפטלאַכער איינאָרדנונג און גלייכצייטיק — מער אינדיווידועלע פרייהייט, דערהויבנסטע מאָראַל און עטיק. די לעצטע דריי: פרייהייט, מאָראַל, עטיק זענען נישט וויניקער וויכטיק, ווי טעכנאָלאָגיע און פּראָדוקציע־פּיואיקייט. ווער עס לייקנט דאָס, איז טייקעף נישט בלויז קינסטלעריש, נאָר אויך סאָציאַל־פּאָליטיש אַ בורבאָן. מאָדערניזם איז באַוואוסטזיניקייט און קולטור.

ענגער גענומען — אין דער אידישער ספערע — איז מאָדערניזם אַן אַוועק פון יעשיוואָבאָכערישער ראָמאַנטיק, פון רוכהאַקוידעשדיקער באַטלאָנעס, פון מיסטיפיקאַציע לעשעם נאַציאָנאַלן מאָהוס. מאָדערניזם איז נישט קעגן טראַדיציע, אַוואַדע נישט קעגן היסטאָרישער קאָנטינואיטעט און נאַציאָנאַלן זעלבסטבאַוואוסטזיין, און שוין זיכער נישט קעגן די גרויסע נאַציאָנאַלע אידייען, וואָס די אידישע געשיכטע האָט אויסגעגליט און געפורעמט — אַריינגערעכנט דעם צענטראַלן מעשיכישן יווישער־און אויסלייז־געדאַנק. נאָר דער מאָדערניזם פאָדערט אויך דאָ אַ באַוואוסטזיין, וואָס זאָל באַצייטנס אונטערזאָגן, ווען מען דאַרף פון דער טראַדיציע זיך אָפּקערן, ריכטיקער: גיין ווייטער, העכער. ער פאָדערט אויך, אַז אידייען זאָלן זיין א י ד י י ע ן , און נישט צום טויזנסטן מאָל אונטערגעוואַרעמטע באַנאַליטעטן אָדער אויפּ־ און אַריינגעשרויפטע פּרימיטיווע ראַיוינגרייען. וואָס אַלע כאַפּן זיך גלייך צו אַקלאַמירן: אָט־דאָס איז קונסט, אָט־דאָס איז שיין, אָט־דאָס איז טיף, איז געוויינלאַך נישט קיין וואַזשנע קונסט, נישט שיין און נישט טיף. נאָך ריכטיקער: ס'געהערט צו די אונטערשטע פאַר־שטאַפּלען פון קונסט, וואו די אידיליע און די סענטימענטאַליטעט ליגן, ווי לעמעלאַך אויף אַ „לובאָק".

נאָך ענגער גענומען — אין פּראַט פון אידישן וואָרט — איז מאָדערניזם אַן איינשטעלונג, וואָס האַלט, אַז די מעגלאַכקייטן פון קלאַנג, ריטמיק און מעטער אין אונדזער לאָשן זענען קוים־קוים ערשט באַרירט געוואָרן. אַלע העכסטע דערגרייכונגען, וואָס אַנדערע לעשוינעס האָבן דערגרייכט אין אָט־דעם פּראַט, זענען אויך אין אידיש מעגלאַך. מאָדערן אין ליטעראַטור מיינט: דאָס פּינקטלאַכסטע וואָרט, דעם אַדעקוואַטסטן אויסדרוק, די שאַפערישסטע קאָמבינאַציע. נישט מעגלאַך קיין „גרויסע שרייבער", „גרויסע דיכטער" מיט אַן אָרימען אָדער שלומפּערדיקן לאָשן. קיין „וועדליק" פאַר איזויש, קיין טעריץ, אַז וואָס מען דאַרף יאָ דאָרט, ביי די רייכע ליטעראַטורן, איז נישט „נייטיק" אין אידיש. די באַציאונג צו אַזויגערופענער „פאָרם" וואָס הערשט ביי אונדז, איז אַמאָראַציש און אין פולן זין פון וואָרט אָבסקוראַנטיש. נישט קיין אויסגעדראָשענע „זינגעוודיקע גראַמאַטיק", נאָר לעבעדיקע ,אינדיווידועלע ניי־ריטמען — סיי אין געבונדנסטע גראַם־ און מעטער־קאָמבינאַציעס, סיי אין פרייען פערז. דער מאָדערניזם איז דורכאויס פאַר אידיאָמאַטישע ווענדונגען, ווי די נאַטירלאַכע, נאָרמאַלע ערד און באָדן פון דעם לאָשן. פונדאַנען דאַרף מען אָנהייבן יעדן אָנהויב. אָבער עס איז אויך נישטאָ וואָס צו שרעקן זיך פאַר ניי־פאָרמירונגען — ביז דעם לאַנצירן, אויפּברעכן דאָס וואָרט גופע פון אינעווייניק אַרויס.

ס'וועט דערווייל זיין גענוג. דאָס געזאָגטע דאַרף, מיין איך, איבערצייגן, אַז מאָדערניזם אין דער ליטעראַטור איז אַ באַשטימטער גאַנג, אַן אינערלאַכער רוף, וואָס האָט גאָרנישט צו טאָן מיט מאָדע און פאָדערט אי איבערגעגעבנקייט, אי קאָנאַאישקייט. ווי יעדער אינערלאַכער עמעס, דערלאָזט דער מאָדערניזם נישט קיין קאָמפּראָמיסן, קיין צופאַסלאַכקייט.

אָבער דער איינציקער אויסגעהאַלטענער שטריך פון אונדזער גאַנצן עפּנטלאַכן

קיעם — איצט מער ווי ווען עס איז — איז דאַווקע אַ גרינגפּיסיקע צופאַסלאַכקייט, וואָס דרינגט אַריין אין יעדער שפּאַרונג. זי פאַרמיידט אַפילו נישט צוועקמעסיק צו באַאיינפלוסן דאָס ביסל יוגנט, וואָס האַלט זיך נאָך ערגיץ ביי די ראַנדן פון דער גאַס אונדזערער.

דעריבער זאָג איך:

דער מאָדערניזם אין דער אידישער ליטעראַטור איז אַ דורכפאַל, יעדנפאַלס — לויט די אָפיציעלע, איצט אַלגעמיין־גילטיקע סטאַנדאַרטן און מאַקאָנעס.

און דאָך . . .

אין דעם בוך, וואָס אַנדרע זשיד האָט אָנגעשריבן נאָך זיין צוריקקער פון ראַטנפאַרבאַנד, זאָגט ער (ז. זכריה שוסטערס אַרטיקל אין היינטיקן נומער) צווישן אַנדערם:

ווער וויס, צי אין ראַטנפאַרבאַנד ווערט נישט ערגיץ דערשטיקט אַ באָדלער, אַ רעמבאָ.

אין אָט־די ווערטער ליגט זייער אַ טיפער זין. פון שטאַנדפּונקט פון אַ פאָלקס קולטור און קונסט זענען אַזוינע „עזאָטערישע" דיכטער, ווי באָדלער און רעמבאָ, נישט וויניקער וויכטיק, עפשער נאָך וויכטיקער, ווי — לאָמיר אָנכאַפּן — אַ וויקטאָר יוגאָ, וואָס האָט מיסטאָמע דירעקטער אויסגעדריקט זיין צייט, געגעבן גראַדליניקער דאָס, וואָס זיין דאָר האָט פאַרשטאַנען און געוואָלט. באָדלער און רעמבאָ האָבן מיט זיך פאָרגעשטעלט דאָס דינסטע, העכסטע, די פיינסטע פּראַגראַנץ פון דער פראַנצויזישער קונסט און קולטור. מען קאָן דאָס אייגענע לערנען פאַרקערט: אַ פּרימיטיווערע, וויניקער אַנטוויקלטע קולטור קאָן נאָך ווי עס איז אַרויסברענגען אַ יוגאָ'ן. בלויז אַ זייער הויכע, פולשטענדיק רייפע קולטור קאָן געבן אַ באָדלער'ן, אַ רעמבאָ'ן. ס'איז דאָ אַגעוו קעדאַי צו געדענקען, אַז שאַרל באָדלער'ן געהערט דאָס פיל־באַדייטנדיקע וואָרט:

ווען אַ קינסטלער איז מאָדערן, האָט ער שוין אָפּגעטאָן אַ העלפט פון זיין קינסטלערישער אויפגאַבע און פונקציע.

אין זייער צייט האָבן די מאָדערניסטן באָדלער און רעמבאָ נישט געהאַט — נישט קיין לייענער און נישט קיין שאַצער. היינט זענען זיי מער, ווי אומיץ אַנדערש, די וואונדערבאַרע באַווייזן פון דער הויכקייט, וואָס די פראַנצויזישע וואָרט־קונסט האָט דערגרייכט.

די מאָס פון און פאַר דער אידישער ליטעראַטור, פון איר קולטורעלן ניוואָ און קינסטלערישער רייפקייט וועט אויך זיין — לויט דעם ערלאַכן, עכטן און קאָנאַאישן מאָדערניזם, וואָס זי האָט געהאַט אויפצואווייזן, ווען אָפיציעל איז דער מאָדערניזם געווען אַ דורכפאַל.

א. ל—ם.

זישאָ לאַנדוי

ווען דער נומער 31 איז שוין געווען פאַרטיק, האָבן מיר באַקומען די טרויעריקע נייס, אַז זישאָ לאַנדוי איז געשטאָרבן. מיר דריקן אוים אונדזער טיפן באַדויער אויף דעם פלוצימדיקן פריצייטיקן טויט פון דעם דיכטער, וואָס איז געווען אַ פירנדיקע פיגור אין דער גרופּע „יונגע".

גרופּע „אינזיך".